

CUPRINS

<i>Introducerea autoarei la ediția din 1831</i>	5
<i>Prefață</i> (de P.B. Shelley, 1818).....	13
<i>Tabel cronologic</i>	16
Scrisoarea întâi	19
Scrisoarea a doua	23
Scrisoarea a treia.....	28
Scrisoarea a patra	30
Capitolul 1.....	39
Capitolul 2.....	45
Capitolul 3.....	53
Capitolul 4.....	62
Capitolul 5.....	71
Capitolul 6.....	79
Capitolul 7.....	88
Capitolul 8.....	100
Capitolul 9.....	110
Capitolul 10.....	117
Capitolul 11.....	125
Capitolul 12.....	134
Capitolul 13.....	141
Capitolul 14.....	148
Capitolul 15.....	154

Capitolul 16.....	164
Capitolul 17.....	174
Capitolul 18.....	180
Capitolul 19.....	190
Capitolul 20.....	199
Capitolul 21.....	210
Capitolul 22.....	222
Capitolul 23.....	233
Capitolul 24.....	241
Scrisorile lui Walton (în continuare).....	251

CAPITOLUL 11

„Doar cu mare greutate îmi mai amintesc de prima epocă a existenței mele, căci toate întâmplările din acea perioadă sunt confuze și amestecate. Eram format dintr-un straniu mănunchi de senzații care mă făcea să văd, să pipăi, să aud și să miros în același timp. Într-adevăr, s-a scurs multă vreme până când am învățat să disting între diferitele mele simțuri. Îmi amintesc că o lumină puternică îmi biciuia nervii, obligându-mă să închid ochii. Așa s-a făcut însă întuneric, iar eu m-am înspăimântat, lucru pentru care am redeschis ochii, iar lumina m-a potopit din nou. Am prins să merg, coboram, cred, și dintr-odată am simțit o mare schimbare în simțurile mele. Înainte, mă înconjuraseră doar forme întunecate și opace, pe care nu le puteam pipăi, nici distinge. Acum îmi dădeam seama că puteam cutreiera pe unde voiam, fără să existe obstacole pe care să nu le pot trece sau ocoli. Pe când lumina devenea tot mai apăsătoare, iar arșița mă copleșea, am zărit un loc unde-aș fi putut găsi umbră. Era pădurea de lângă Ingolstadt. Am rămas acolo, pe malul unui pârâu, trăgându-mi sufletul, până când m-au răzbit foamea și setea. Mi-am revenit din starea de toropeală și am mâncat câteva fructe pe care le găsisem în pomi sau căzute pe pământ. Mi-am udat gâtul cu apa din pârâu și, lungindu-mă pe pământ, m-a furat somnul.

Când m-am trezit, era întuneric. Se făcuse răcoare și, pe jumătate speriat, m-am simțit pe neașteptate cuprins de singurătate. Înainte să părăsesc odaia ta, cuprins de o senzație de frig, mi-am acoperit trupul cu ceva haine, deși insuficiente pentru a mă feri de umezeala nopții. N-aveam bani, eram lipsit de ajutor, de orice speranță, nu cunoscusem nimic în afara durerii pe care o simțeam năpădindu-mă din toate părțile. M-am prăbușit la pământ și am izbucnit în plâns.

Nu peste mult timp, o lumină blândă se pogorî din ceruri, producându-mi o senzație de plăcere. M-am ridicat și am zărit o formă strălucitoare strecurându-se printre copaci¹. Am urmărit-o cu un fel de uimire. Se mișca încet, luminându-mi calea și oferindu-mi posibilitatea să culeg din nou fructe. Era încă frig, când, sub unul dintre copaci, am dat peste o manta uriașă, cu care m-am și acoperit, așezându-mă la pământ. Încă nu puteam distinge ceva anume, totul era confuz. Simțisem lumina, foamea și întunericul, nenumărate zgomote îmi răsunaseră în urechi, mirosuri venite din toate părțile mă împresuraseră, dar singurul lucru pe care reușisem să-l deslușesc era strălucitoarea lună, asupra căreia îmi fixasem cu plăcere privirea.

Trecură mai multe nopți și zile, iar astrul nopții se micșorase deja când am început să-mi deosebesc senzațiile unele de altele. Treptat, am distins cu claritate undele limpezi ale pârâului ce-mi potoliseră setea și arborii al căror frunziș îmi oferise umbră. Ce desfătare atunci când, pentru prima oară, am descoperit că sunetele încântătoare, ce adesea îmi umpluseră urechile, veneau din gâtlejurile unor mici animale înaripate ce-mi trecuseră de multe ori prin fața ochilor. Am început, de asemenea, să

---

¹ Luna (n.a.).

percep, cu și mai multă acuitate, formele ce mă înconjurau și marginile cupolei strălucitoare de lumină ce-mi părea un baldachin. Uneori, încercam, fără să reușesc, să imit cântecul feeric al păsărilor. Alteori, voiam să-mi exprim senzațiile în felul meu propriu, dar sunetele stângace și dezarticulate care-mi ieșeau din gâtleej m-au înfricoșat, reducându-mă din nou la tăcere.

Luna nu mai lumina în noapte, apoi iarăși se arată, mai întâi scăzută, în timp ce eu mă găseam tot în pădure. În acea vreme, senzațiile mele deveniseră distincte, iar mintea mea era pătrunsă zilnic de alte și alte gânduri. Ochii mi se obișnuiseră cu lumina și deslușeau cu exactitate formele lucrurilor. Puteam deosebi insecta de iarbă și, treptat, un soi de iarbă de altul. Mi-am dat seama că vrabia scoate doar sunete discordante, în timp ce cântecul mierlei și al sturzului este dulce și ispititor.

Într-una dintre zile, când frigul mă pătrunsese, am dat peste un foc lăsat de niște vagabonzi și am avut o mare plăcere când am simțit căldura pe care o degajă. Bucuros, mi-am întins mâinile spre flăcările vii, dar mi le-am retras repede, cu un strigăt de durere. Ciudat, îmi spuneam, cum aceeași cauză produce efecte diferite! După ce am cercetat materialele din care era făcut focul, spre încântarea mea, am constatat că era vorba de lemn. Am adunat în grabă câteva crengi, dar, fiind umede, nu s-au aprins. Lucrul acesta m-a făcut să sufăr, și am cercetat încă o dată jăraticul. Lemnul ud pe care-l lăsasem lângă căldură se usca și deveni bun de foc. Gândindu-mă la asta, am pipăit crengile și mi-am dat seama ce se întâmplase. După aceea am adunat o mare cantitate de lemn pe care să-l usuc, spre a avea combustibil destul pentru foc. Când s-a lăsat noaptea, aducând cu ea somnul, mi-a fost tare frică să las focul în voia sorții, gândind că se va stinge dacă nu-l voi întreține. Cu mare atenție,

l-am acoperit cu lemne uscate și frunze, deasupra cărora am pus crengi umede. Apoi, întinzându-mi mantaua, m-am lungit pe pământ și am adormit.

Când m-am trezit, era dimineață, și prima mea grijă a fost să mă duc la foc. L-am dezvelit și, de îndată, o adiere ușoară stârni flăcările. Am băgat asta la cap și, drept urmare, am născocit un soi de evantai cu care să ațâț focul. Când se lăsă noaptea, am observat cu încântare că focul, pe lângă căldură, oferea și lumină și, în plus, mă ajuta să mă hrănesc, căci, dând peste niște resturi lăsate de vagabonzi, am descoperit cum carnea friptă avea un gust mult mai bun decât fructele pe care le culegeam din pomi. Prin urmare, am încercat să-mi prepar mâncarea în același mod, punând-o pe jărat. Fructele nu erau bune, însă alunele și rădăcinile deveniră mult mai gustoase.

Oricum, hrana devenise tot mai săracă, și adesea îmi petreceam întreaga zi căutând în van câteva ghinde cu care să-mi potolesc chinurile foamei. În cele din urmă, m-am decis să părăsesc locul în care mă adăpostisem până atunci și să caut un altul în care să găsesc acele câteva lucruri de care aveam nevoie. În această deplasare, am deplâns îndelung lipsa focului peste care dădusem din întâmplare și pe care nu mai știam cum să-l obțin. M-am gândit îndelung cum aș putea trece peste neajunsul acesta. Dar a trebuit să renunț la orice încercare de a face foc și, înfodolindu-mă în manta, am străbătut pădurea în căutarea unui luminiș încălzit de soare. Trei zile am petrecut în astfel de hoinăreli, până când, în sfârșit, am dat de câmp deschis. Cu o noapte înainte ninsese din plin, și întreaga întindere era albă. O priveliște tristă, cu atât mai mult cu cât mi-am simțit picioarele înfrigurate de substanța rece și umedă care acoperea pământul.

Se făcuse șapte dimineața, iar eu tânjeam încă după hrană și un adăpost, când, în cele din urmă, am zărit, pe un dâmb de pământ, o colibă, ridicată, fără îndoială, pentru trebuința vreunui păstor. Era o prveliște nouă pentru mine; am examinat coliba cu multă atenție. Găsind ușa deschisă, am intrat. Înăuntru era un bătrân, așezat lângă un foc la care-și pregătea micul-dejun. Auzind zgomot, se întoarse și, văzându-mă, scoase un răcnet de groază, o zbughi din colibă și prinse să alerge peste câmp cu o viteză pe care eu greu ai fi bănuțit-o luându-te după aspectul lui. Înfașura-i, diferită de tot ceea ce văzusem până atunci și, hai să-i spunem, zborul lui m-au uluit. În schimb, eram încântat de noul meu adăpost, căci în colibă nu pătrundeau nici ninsoarea, nici ploaia, podeaua era uscată, și atunci mi se părea un loc la fel de încântător și minunat precum Pandemoniul¹ demonilor din infern, după suferințele lor în mările de flăcări. Am înfulecat cu lăcomie resturile de la micul-dejun al păstorului – pâine, brânză, lapte și vin –, acesta din urmă neplăcându-mi defel. Apoi, copleșit de oboseală, m-am lungit pe un braț de paie și am adormit.

Se făcuse amiază când m-am trezit și, ispitit de căldura soarelui, care făcea să strălucească întinderea albă, m-am decis să-mi reiau călătoria. Punând într-o desagă ce mai rămăsese din bucatele păstorului, am pornit să străbat câmpul și, după mai multe ore, către asfințit, am dat peste un sat. Casele, mai mari sau mai mici, frumoase, unele chiar majestuoase, mi-au stârnit admirația. Legumele din grădini, laptele și brânza pe care le vedeam pe pervazul ferestrelor mi-au stârnit pofta de mâncare.

---

¹ Din grecescul *pan* – tot și *daimon* – demon. Capitală imaginară a infernului, loc de reuniune a demonilor.

Am intrat într-o casă dintre cele mai frumoase, dar abia am pășit înăuntru, că țâncii prinseră să zbiere, iar una dintre femeile leșină. Întregul sat sări în picioare: unii fugiră, alții însă mă atacară, până când, rănit serios de pietrele și de celelalte «arme» aruncate de aceștia, am reușit să scap, găsindu-mi până la urmă refugiu într-un șopron prăpădit și pustiu, care părea tare mizerabil după palatele pe care le văzusem în sat. Șopronul se învecina cu o căsuță curată și primitoare, dar, după neplăcuta experiență îndurată puțin mai devreme, n-am mai îndrăznit să dau buzna. Refugiul meu, în schimb, era făcut din lemn, dar atât de scund, încât cu greu aș fi putut sta în picioare. Oricum, deși lemnul nu acoperea și podeaua, aceasta era uscată. Cu toate că vântul se strecura prin nenumăratele crăpături, am considerat șopronul un adăpost bun să mă ferească de ninsoare și ploie.

Aici m-am și retras, socotindu-mă fericit că am găsit un adăpost, oricât de mizer, care să mă ferească de vitregiile naturii, dar mai ales de cruzimea oamenilor.

De cum s-a făcut dimineață, m-am strecurat din vizuina mea, pentru a vedea căsuța de alături și a mă asigura că voi putea rămâne acolo. Șopronul se afla în spatele căsuței, între o cocină de porci și un pârâiaș limpede. Într-un perete era o gaură mare și pe acolo m-am strecurat afară, dar după aceea am astupat fiecare crăpătură prin care puteam fi văzut cu pietre și surcele, în așa fel încât să le pot da la o parte când voiam să intru sau să ies. Lumina venea dinspre cocină, dar îmi era suficientă.

După ce mi-am «amenajat» astfel sălașul, acoperind podeaua cu paie curate, m-am retras, căci am zărit la distanță silueta unui om, iar amintirea tratamentului la care fusesem supus cu o noapte înainte era încă prea proaspătă ca să mă încred în el. Apucasem să-mi asigur proviziile pentru ziua aceea, șterpelind

un codru de pâine uscată și o cană din care să beau, mult mai ușor decât din palmă, apa limpede a pârâiașului ce curgea în vecinătatea adăpostului meu. Podeaua fiind nițeluș ridicată, se păstra perfect uscată și îndeajuns de caldă, datorită cuptorului din căsuța cu care mă învecinam.

Astfel instalat, am decis să rămân în acest adăpost până când s-ar fi întâmplat ceva de natură să-mi schimbe hotărârea. Era un adevărat paradis în comparație cu pădurea bătută de vânturi – primul meu refugiu –, cu crengile prin care trecea ploaia și cu pământul umed. Mi-am luat încântat micul-dejun, după care am dat deoparte o scândurică, pentru a-mi umple cana, când am auzit pași și, privind printr-o crăpătură, am zărit o tânără, cu o găleată pe creștet, trecând prin fața șopronului. Fata era delicată și degaja multă blândețe, cum nu mai văzusem la servitorii din case sau ferme. Era îmbrăcată sărăcăcios: o fustă albastră, grosolană și o bluză de pânză erau singurele ei veșminte. Păru-i blond era împletit, fără podoabe, iar fata părea liniștită, dar tristă. Am pierdut-o din vedere, dar după vreun sfert de oră s-a întors purtând din nou găleata, acum aproape plină cu lapte. Cum mergea așa singură, părând incomodată de greutate, se întâlni cu un tânăr al cărui chip exprima o deznădejde și mai mare. Scoțând câteva sunete de tristețe, îi luă găleata de pe cap și o duse până la căsuță. Ea îl urmă și dispărură împreună. La puțin timp, l-am zărit din nou pe tânăr, cu niște unelte în mână, traversând câmpul din spatele căsuței. Fata își vedea și ea de treburi prin casă și prin curte.

Cercetându-mi sălașul, am descoperit că una dintre ferestrele căsuței alăturate, astupată acum cu bucăți de lemn, dădea în șopron. Dar printre bucățile de lemn se găsea o crăpătură mică, ce putea trece neobservată și prin care doar privirea

reușea să pătrundă. Puteam vedea o cămăruță văruiată în alb, curată, dar aproape fără mobilă. Într-un colț, lângă un foc mic, stătea un bătrân, ținându-și capul în mâini, într-o atitudine deznădăjduită. Tânăra deretica prin casă, apoi, deodată, scoase ceva dintr-un sertar, cu care să-și țină mâinile ocupate, și se așeză lângă bătrân. Acesta luă un instrument și începu să cânte, scoțând sunete mai dulci decât glasul sturzului sau al privighetorii. O priveliște plăcută chiar și pentru mine, biet nenorocit care n-avusese vreodată parte de ceva frumos. Părul argintiu și înfățișarea mărinimoasă a bătrânului îmi câștigară respectul, în vreme ce purtarea blândă a fetei îmi aprinse iubirea. Cânta o melodie tristă, care, după cum puteam vedea, smulse lacrimi tinerei, lucru neobservat de bătrân, până când aceasta nu oftă prelung. Rosti atunci câteva sunete, iar gingașa ființă, lăsându-și lucrul, îngenunche la picioarele lui. El o ridică și-i zâmbi cu atâta afecțiune și blândețe, încât mă încercară sentimente ciudate, de o forță aparte, un amestec de durere și de plăcere, cum nu mai trăisem până atunci, nici din cauza foamei și frigului, nici din cauza căldurii și hranei. M-am retras, incapabil să suport asemenea emoții.

Curând după aceea, tânărul se întoarse, purtând pe umăr o legătură de lemne. Fata îl întâmpină în ușă, îl ajută să-și lepede povara, și apoi, luând câteva lemne, intră iar în cămăruță și le aruncă pe foc. După o vreme, fata și tânărul se retraseră într-un cotlon al căsuței, unde el îi arătă o pâine mare și o bucată de brânză. Părând mulțumită, fata ieși în grădină pentru a culege ceva legume și plante, pe care le puse în apă și apoi pe foc. În timp ce-și vedea de treabă, tânărul ieși în grădină și se apucă de săpat și de plivit. După vreo oră, tânăra i se alătură și amândoi intrară în colibă.

În acest răstimp, bătrânul fusese îngândurat, dar, la apariția celor doi, își luă un aer mai vesel și se așezară să mănânce. Terminară repede, iar tânăra se apucă din nou de dereticat, în vreme ce bătrânul se plimbă câteva minute la soare, la brațul tânărului, prin fața căsuței. Nimic nu putea întrece în frumusețe contrastul dintre aceste două făpturi. Bătrânul avea părul argintiu și o înfățișare plină de mărinimie și dragoste, tânărul era zvelt și grațios, cu trăsături simetrice, însă ochii și chipul exprimau cea mai mare tristețe și mâhnire. Bătrânul reintră în căsuță, iar tânărul, luând alte unelte decât cele de dimineață, se îndepărtă spre câmp.

Noaptea se lăsă repede și, spre marea mea uimire, am descoperit că locuitorii casei aveau o modalitate de a prelungi lumina cu ajutorul lumânărilor și am fost încântat să constat că apusul soarelui nu înseamnă și sfârșitul plăcerii de a continua să-i urmăresc pe vecinii mei. Seara, cei doi tineri se ocupară de mai multe lucruri de neînțeles pentru mine, după care bătrânul luă din nou instrumentul care scosese acele note divine ce mă încântaseră de dimineață. De cum termină, tânărul prinse să articuleze o serie de sunete monotone, care nu semănau nici cu armoniile instrumentului la care cântase bătrânul, nici cu cântecul păsărilor. Am înțeles mai târziu că citea cu voce tare, dar pe atunci nu cunoșteam nimic despre știința cuvintelor și a literelor.

După un timp destul de scurt, familia stinse lumânările și se retrase, după cum am presupus, pentru somn.

CAPITOLUL 12

Zăceam pe paiele mele, incapabil să adorm. Mă gândeam la întâmplările zilei. Ceea ce mă impresionase cel mai mult fusese purtarea blândă a acestor ființe și tare aș fi vrut să mă alătur lor, dar nu îndrăzneam. Îmi aminteam încă foarte bine tratamentul la care fusesem supus, cu o noapte înainte, de sălbaticii săteni și am hotărât ca, indiferent de felul în care urma să acționez în viitor, să rămân deocamdată liniștit și tăcut în sălașul meu, privind și încercând să înțeleg motivele acțiunilor lor.

Locuitorii căsuței se treziră a doua zi, înainte de răsăritul soarelui. Tânăra deretică prin odăi și pregăti mâncarea, iar tânărul plecă imediat după micul-dejun.

Și ziua asta fu petrecută asemenea celei de dinaintea ei. Tânărul avea de lucru numai în afara casei, iar fata era ocupată cu diverse treburi înăuntru. Bătrânul, despre care am aflat în curând că era orb, își omora timpul cântând sau meditând. Nimic nu putea întrece dragostea și respectul pe care cei doi le arătau față de bătrân. Îndatoritori, nu-l lipseau nici de cel mai mic gest de blândă afecțiune, iar el îi răsplătea cu zâmbetele sale binevoitoare.

Nu erau pe de-a-ntregul fericiți. Adeseori, tânărul și bătrânul se retrăgeau în câte un colț, părând să plângă. Nu-mi dădeam seama de cauza acestei tristeți, care mă afecta foarte mult și pe mine. Dacă asemenea ființe puteau fi nefericite, nu

era câtuși de puțin ciudat ca eu, o creatură imperfectă și solitară, să fiu nenorocit. Și totuși, de ce erau nefericite aceste ființe blânde? Aveau o casă frumoasă (căci așa îmi părea) și tot confortul: un foc care să-i încălzească când erau înghețați, merinde delicioase când le era foame, erau îmbrăcați în veșminte alese și, mai mult, le plăcea să stea împreună și să vorbească, schimbând de fiecare dată priviri pline de afecțiune și gingășie. Ce puteau însemna lacrimile lor? Oare chiar durere? La început, nu am putut să răspund la aceste întrebări, dar, observându-i zilnic, cu timpul, mi-am explicat multe lucruri care, mai întâi, mi-au părut enigmatice.

A trebuit să treacă o perioadă mare de timp, până să descopăr una dintre cauzele nefericirii acestei familii afectuoase: sărăcia, rău pe care-l sufereau în cel mai înalt grad. Hrana le consta exclusiv din legumele din grădina lor și din laptele de la vacă, oricum puțin pe timpul iernii, când stăpânii ei cu greu o puteau hrăni. Adeseori, cred, sufereau vizibil chinurile mușcătoare ale foamei, în special cei doi tineri, căci de multe ori renunțau la propria mâncare pentru a o da bătrânului.

Acest gest de mărinimie m-a mișcat profund. Obișnuiam ca, în timpul nopții, să fur câte ceva din proviziile lor ca să-mi astâmpăr foamea, dar, dându-mi seama că astfel măream chinul celor din căsuță, am renunțat și m-am hrănit doar cu fructe, alune și rădăcini pe care le găseam într-o pădurice din apropiere.

Am descoperit apoi calea prin care puteam să-i ajut cu câte ceva. Am observat că tânărul își petrecea o mare parte din timp culegând lemne pentru focul din casă, așa că, pe timpul nopții, îi luam adesea uneltele, a căror folosință am deprins-o repede, și aprovizionam căsuța cu destule lemne ca să ajungă pentru câteva zile.

Îmi amintesc că, prima oară când am făcut asta, deschizând dis-de-diminează ușa, tânăra păru uluită să găsească în fața ei o așa mare stivă de lemne. A strigat câteva cuvinte cu o voce sonoră, iar tânărul, care apăru imediat, rămase și el cu gura căscată. Am putut constata cu plăcere că, în acea zi, n-a mai fost nevoit să meargă la pădure, apucându-se să repare căsuța și să cultive grădina.

Treptat, am făcut o descoperire de și mai mare importanță. Mi-am dat seama că acești oameni aveau un mod de a-și comunica unul altuia trăirile și stările prin sunete articulate. Astfel, mi-am dat seama că, uneori, cuvintele lor produceau plăcere sau durere, zâmbete sau tristețe, în sufletul sau în înfățișarea ascultătorilor. Mi se părea a fi cu adevărat o știință dumnezeiască, și mi-am dorit din toate puterile s-o învăț. Dar toate încercările mele în această privință se dovedeau zadarnice. Rostirea le era rapidă, iar cuvintele nu aveau nicio legătură aparentă cu obiectele vizibile, așa că mi-a fost imposibil să descopăr vreun fir care să mă călăuzească prin misterele la care se refereau. Totuși, prin strădanii susținute, și după ce am rămas în vizuina mea timp de câteva rotații ale lunii, am descoperit numele date celor mai familiare lucruri la care se refereau: am învățat sensul cuvintelor *foc*, *lapte*, *pâine* și *lemn* și am reușit să le rostesc. Am aflat și numele celor din căsuță. Cei doi tineri aveau mai multe, iar bătrânul doar unul – *tată*. Fetei i se spunea *soră* sau *Agatha*, iar tânărului, *Felix*, *frate* sau *fiu*. Nu-ți pot descrie bucuria pe care-am încercat-o când am deprins sensul fiecăruia dintre aceste cuvinte și am putut să le pronunț. Mai erau și alte cuvinte pe care, deocamdată, nu mă arătam capabil să le descifrez sau să le pronunț, cum ar fi *bun*, *scump* sau *nefericit*.

Această îndeletnicire a durat întreaga iarnă. Purtarea blândă și frumusețea locuitorilor căsuței m-au făcut să-i iubesc: când erau nefericiți, eram și eu disperat, când se bucurau, mă bucuram de bucuria lor. În afara lor, am mai văzut doar câteva ființe umane și, când se întâmpla să mai intre în căsuță, purtarea lor grosolană și mersul lor rudimentar nu făceau decât să-mi sporască admirația față de prietenii mei. După cum puteam vedea, bătrânul încerca adesea să-și încurajeze copiii, cu accente de veselie și cu o expresie de bunătate care-mi făceau plăcere până și mie. Agatha îl asculta cu respect, dar ochii ei se umpleau uneori de lacrimi, pe care căuta să le îndepărteze înainte de a fi observate. În general însă, am descoperit că înfățișarea și tonul vocii ei erau mai voioase după ce asculta cuvintele tatălui. Nu la fel se întâmpla și cu Felix. El era întotdeauna cel mai trist dintre toți și chiar și simțurile mele primitive îmi spuneau că suferă mai mult decât apropiatului lui. Dar dacă chipul îi era mai trist decât al surorii sale, vocea îi era mai veselă, mai ales când îi vorbea bătrânului.

Aș putea enumera nenumărate situații, unele fără importanță, care marcau starea sufletească a acestor minunate ființe. Deși copleșit de lipsuri și sărăcie, Felix i-a adus surorii sale primul firicel de floare albă care-și ridicase căpșorul de sub zăpada ce acoperea pământul. Dimineața devreme, înainte ca ea să se trezească, tânărul dădea zăpada de pe potecuța ce ducea la grajd, scotea apă din puț și aducea în casă lemnele din magazia pe care, spre permanenta lui uimire, o găsea mereu umplută de o mână invizibilă. După câte mi-am putut da seama, pe timpul zilei lucra la un fermier din vecinătate, căci adesea pleca și nu se mai întorcea până la prânz, când nu mai aducea lemne cu el.

Alteori lucra în grădină, dar cum în anotimpul rece erau puține de făcut, obișnuia să le citească Agathe și bătrânului.

La început, cititul m-a zăpăcit de-a binelea, dar, treptat, mi-am dat seama că multe cuvinte erau aceleași și atunci când citea, și atunci când vorbea. Prin urmare, am presupus că descoperirea pe acea hârtie semne de vorbit pe care le înțelege și mi-am dorit din adâncul sufletului să deprind și eu această taină. Dar cum ar fi fost posibil, când nici măcar nu înțelegeam sunetele pentru care existau semne?! Cu toate acestea, am progresat considerabil în această știință, nu însă îndeajuns pentru a purta vreo conversație, deși îmi dădeam toată silința. Am priceput repede că, deși doream cu nerăbdare să mă descopăr celor din căsuță, n-o puteam face până când nu aveam să dețin limbajul lor, a cărui cunoaștere i-ar fi determinat să treacă peste diformitatea înfățișării mele, de care-mi dădusem seama comparându-mă cu ei.

Le admiram formele perfecte, grația, frumusețea și tenul delicat și cât de îngrozit eram când mă priveam în undele câte unui râu! La început mă retrăgeam repede, neputând să cred că acel chip pocit era al meu, iar când m-am convins pe deplin că sunt chiar monstrul care apărea în oglindă, am fost cuprins de cel mai amar sentiment de deznădejde și de umilință.

Pe măsură ce soarele devenea mai arzător și ziua mai lungă, zăpada dispăru, și acum vedeam copacii desfrunziți și pământul negru. Felix era tot mai ocupat, iar semnele întristătoare ale foamei dispărură. Așa cum am aflat ulterior, hrana lor era rudimentară, dar sănătoasă, și își puteau procura suficientă. În grădină au semănat noi specii de plante, iar traiul se dovedea tot mai ușor, odată cu încălzirea vremii.

Sprijinindu-se de fiul său, bătrânul se plimba la prânz, în zilele fără ploaie, cum aflasem că se spune atunci când cerul își revarsă apele. Fenomenul acesta se repeta adesea, dar un vânt puternic usca repede pământul și vremea devenea mult mai plăcută decât înainte.

Duceam o viață oarecum monotonă. De dimineață, așteptam să se trezească cei din căsuță, iar după ce plecau la treburile lor, dormeam. În restul zilei îi urmăream atent pe prietenii mei. Când se retrăgeau la odihnă, dacă era lună sau dacă noaptea era luminată de stele, mergeam în pădure ca să-mi caut de-ale gurii și să adun lemne pentru căsuță. Când reveneam, ori de câte ori era nevoie, curățam poteca de zăpadă și îndeplineam muncile de care văzusem că se ocupă Felix. Am descoperit că aceste activități executate de o mână nevăzută îi uimeau din cale-afară și, o dată sau de două ori în astfel de ocazii, i-am auzit murmurând cuvintele *duh bun și minunat*, dar pe atunci nu le înțelegeam încă sensul.

Gândurile mele deveniră mai vii și doream să aflu impulsurile și simțirile acestor ființe dragi. Eram curios să știu de ce Felix e atât de nefericit, iar Agatha, atât de tristă. Credeam (creatură nebună!) că mi-ar fi stat în puteri să aduc fericire acestor oameni care o merită. Când dormeam sau lipseam, contururile bătrânului tată orb, al fermecătoarei Agatha și al mândrului Felix îmi apăreau în fața ochilor. Îi consideram ființe superioare, care urmau să fie judecătorii destinului meu viitor. Îmi imaginaam într-o mie de feluri cum m-aș fi înfățișat înaintea lor și cum m-ar fi primit. Îmi imaginaam că s-ar putea să se arate dezgustați până când, printr-o purtare elegantă și prin cuvinte potrivite, le-aș fi câștigat bunăvoința și apoi dragostea.

Aceste gânduri mă exaltau, îndemnându-mă să doresc cu și mai multă ardoare deprinderea artei limbajului. Organele îmi erau, într-adevăr, primitive, dar adaptabile și, deși vocea-mi era mult diferită de blânda muzică a tonalităților din vocile lor, pronunțam cuvintele, al căror sens îl deprinsesem, cu o ușurință acceptabilă. Era ceva în genul măgarului și al câinelui de salon, numai că măgarul merita un tratament mai bun decât loviturile și blestemele, căci, deși avea o purtare cam necioplită, intențiile-i erau bune.

Ploile plăcute și căldura blândă a primăverii au schimbat foarte mult aspectul pământului. Oamenii care, înainte de această schimbare, păreau să se fi ascuns în peșteri, au ieșit la iveală, ocupându-se cu diversele munci ale câmpului. Păsărelele cântau cu și mai mare veselie, iar frunzele prinseră să iasă din mugurii de pe ramuri. Fericit pământ! Loc potrivit pentru zei, deși cu atât de puțin timp în urmă era sterp, umed și nesănătos! Sufletul-mi era surescitat de înfățișarea minunată a naturii, trecutul era șters din memorie, prezentul era liniștit, iar viitorul, poleit de strălucitoarele raze ale speranței și bucuriei ce va să vină.